

Hasan Âli Ediz (1904, Priboy, Sırbistan - 3 Temmuz 1972, İstanbul)

70'e yakın çeviriye imza atmış yetkin ve öncü çevirmenlerimizdendir.

Sırbistan'ın Priboy kasabasında doğdu ve on bir yaşına kadar orada yaşadı. Balkan Savaşı'ndan sonra, 1913 yılında, ailesiyle birlikte İstanbul'a göç etti.

Telgrafçı olan babası 1914 yılında askere alınınca ailenin maddi durumu kötüleşti. Hasan Âli Ediz, gündüz okula devam etmek ve akşamları ekmek fırınında çalışmak durumunda kaldı. 1919'da İstanbul'un İngilizler tarafından işgali sırasında işgale karşı bildiri dağıtmaktan tutuklandı. 1921 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine girdi. Maddi yetersizlik sebebiyle Askerî Tıp Akademisi'ne geçti. 1921 yılından 1930'lu yıllara kadar Türkiye Komünist Partisi (TKP) içinde çalışma yürüttü, Merkez Komitesi ve Politbüro'ya seçildi. 1923 1 Mayıs'ında "komünist bildirileri dağıttığı" için tutuklandı. Nisan 1924'te ikinci kez tutuklandı ve Askerî Tıp Akademisi'nden atıldı. İki ay hapiste kaldı. 1925'te Sovyetler Birliği'ne gitti. Gıyabında 15 yıl kürek cezasına çarptırıldı. Orada kaldığı beş yıl içinde bir yandan siyasal faaliyetlerini sürdürürken bir yandan da tıp eğitimine devam etti. Türkiye'ye döndükten sonra, 1930-1935 yılları arasında hapis yattı.

Sonraki yıllarda kendini tümüyle yazarlığa ve çevirmenliğe verdi. Devlet Kitapları Müdürlüğü'ne danışman olarak girdi ve buradan emekli oldu.

Hasan Âli Ediz'in asıl verimi çeviri alanındadır. Millî Eğitim Bakanlığı Dünya Klasikleri dizisinin gerçekleşmesine önemli katkısı oldu. Fransızca, Rusça ve Sırpça bilen Ediz, pek çok klasik ve çağdaş yapıtı Türkçeye kazandırdı.

Ölümünden sonra, Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) tarafından Hasan Âli Ediz Çeviri Ödülü verilmeye başlandı. Ne var ki bu ödül, TYS'nin 12 Eylül Darbesi'nden sonra kapatılmasıyla kesintiye uğradı.

Suç ve Ceza (Dostoyevski), *Anna Karenina* (Tolstoy), *Seçme Hikâyeler* (Çehov, 2 cilt), *Duman* (Turgenev), *Mayıs Gecesi* (Gogol), *Dubrovski* (Puşkin), *Soytarı* (Gorki), *Ekmegiimi Kazanırken* (Gorki), *Benim Üniversitelerim* (Gorki); Yordam Edebiyat'ın yayımladığı ve yayımlayacağı Hasan Âli Ediz çevirilerinden bazılarıdır.

Hasan Âli Ediz, çeviri hayatının ilk yıllarından itibaren Çehov öykülerini Türkçeleştirmeye başlamış; 1938'de *Artistin Ölümü*, *Kabuğuna Çekilmiş Adam*; 1939'da *6 No.lu Koşu*; 1943'te *Bir Ressamın Hikâyesi* (Ve Diğer Hikâyeler); 1955'te *75.000* ve 1971'de *Küçük Köpekli Kadın* adlı seçkilerle bu öyküler Türkçeye kazandırılmıştır. Tüm bu çeviriler Rusça aslından yapılmış olup, toplu basımı 1991 yılında Engin Yayınılık tarafından gerçekleştirilmiştir.

Yordam Edebiyat'ta
Hasan Âli Ediz Çevirileri

Suç ve Ceza • Dostoyevski

Anna Karenina • Tolstoy

Seçme Öyküler • Çehov (2 cilt)

Duman • Turgenyev

Mayıs Gecesi • Gogol

Dubrovski • Puşkin

Soytarı • Gorki

Ekmeğimi Kazanırken • Gorki

Benim Üniversitelerim • Gorki

ANTON ÇEHOV

SEÇME ÖYKÜLER

2

TAŞRA HİKÂYESLERİ

TÜRKÇESİ
HASAN ÂLİ EDİZ

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 21 • Seçme Öyküler 2: Taşra Hikâyeleri • Anton Çehov
ISBN 978-605-172-207-8 (Tk) - ISBN 978-605-172-209-2 • *Türkçesi*: Hasan Âli Ediz
Kitap Editörü: Dilan Keyvan • *Kapak ve İç Tasarım*: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • *Birinci Basım*: Nisan 2017
© Yordam Kitap, 2016

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **Faks:** 0212 528 19 09
W: www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat

---

Baskı: Yazın Basın Yayın Matbaacılık Turizm Tic.Ltd.Şti. (Sertifika No: 12028)
İ.O.S.B. Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No:38-40-42-44
Başakşehir - İstanbul
Tel: 0212 5650122

SEÇME ÖYKÜLER

2

TAŞRA HİKÂYELERİ

İÇİNDEKİLER

ATLA İLGİLİ SOYADI	9
ECZACININ KARISI	14
HANIMEFENDİ	21
İONİÇ	46
BALTALAYICI	67
ALTINCI KOĞUŞ	72
BAŞLIKSIZ BİR HİKÂYE	136
İSVEÇ KİBRİTİ	141
SOĞUK ANILARI	165
GEREKLİ ÖNLEMLER	173
ASMA KATLI EV	178
YARAMAZLIK	200
YAĞMURLU HAVALAR	204
ARABALIK	210
BİR İDEALİSTİN ANILARINDAN	217
UYKU	222
HAYALLER	229
MIZRAK ÇUVALA SIĞMAZ	238
KILIBİK	243
HIRSIZLAR	249
ZİNOÇKA	268
SAADET	275
KILIFLI ADAM	286
VEROÇKA	302
ÇUKURDA	317
DOZUNU KAÇIRMIŞI!..	365
BAYAN N.'NİN HİKÂYESİ	370
DÜŞMANLAR	375

ŞAMPANYA	390
VOLODYA	397
YOLUNU ŞAŞIRANLAR	412
TELAŞ	417
ENGEL	425
İHTİYARLIK	428
BATAKLIK	434
GÜZELLER	454

ATLA İLGİLİ SOYADI

Emekli Korgeneral Buldeyev'in diři ağrımaya başlamıştı. Ağzını votka ve kanyakla alkaladı, ağrıyan diře afyon, terebentin, gazyağı bastırđı, ağzında sigara dumanı tuttu, yanağına tentürdiyot sürdü, kulağına alkollü pamuk koydu. Ama bütün bu tedbirler hiç fayda etmediği gibi, midesini bulandırmaktan başka bir řeye yaramadı. Doktor geldi, diři karıştırdı, kinin yazdı, ama bu da para etmedi. Doktorun diři ektirme teklifine general razı olmadı. Bütün evdekiler, karısı, çocukları, hizmetçileri, hatta aşçı ırağı Fetka bile, kendine göre bir are teklif ediyordu. Bu arada Buldeyev'in kähyası İvan Yevseyiç geldi, generale dişini okutmasını söyledi:

"Sayın generalim, on yıl önce ilçemizde Yakov Vasiliç adlı bir tekel memuru çalışıyordu. Diş ağrılarını öyle bir okuyup üflüyordu ki, müthiş! Bazen pencereye doğru döner, bir şeyler mırıldanırdı, biraz tükürürdü; sanki bıçakla kesilmiş gibi ağrı diniverirdi! Adamın işte böyle keskin bir nefesi vardı."

"Nerede o şimdi?"

"Tekel idaresinden çıkarıldıktan sonra Saratov'a gitti, kaynasının evinde oturuyor. Bugün de yalnız dişten ekmek parasını çıkartıyor. Birinin dişi ağrırsa gider, o da gereken yardımı eder. Saratov'da oturanlara evinde bakar. Başka şehirlerde yaşayanları da telgrafla tedavi ediyor. Sayın generalim, ona bir tel çekelim. Yani 'Allah'ın kulu Aleksey'in dişi ağrıyor. Tedavi etmenizi rica ediyor,' diye... Tedavi ücretini de posta ile gönderirsiniz."

"Boş laf, dolandırıcılık bu!"

"Ama siz gene deneyin. Votkaya pek düşkündür. Kendi karısıyla değil de bir Alman kadınla yaşıyor, küfürbazın biri, ama keramet sahibi bir efendi doğrusu!"

Generalin karısı yalvararak:

“Telgraf çek ne olur! Alyoşa, telgraf çek!” dedi. “Sen böyle okumalara inanmazsın, ama ben kendi üzerimde denedim. İnanmasan da gene çek. Bundan bir zarar gelmez kil..”

Buldeyev:

“Eh, peki,” dedi, “öyle bir ağrıyor ki insan tekel memuruna değil, şeytana bile telgraf çeker. Of, aman, bittim! E, nerede oturuyor bu tekel memuru? Nasıl yazalım ona?”

General masaya oturdu, eline kalemi aldı.

Kâhya:

“Onu Saratov’da her köpek tanır,” dedi. “Lütfen, sayın generalim, yazın, Saratov şehri... Sayın Bay Yakov Vasiliç... Vasiliç...”

“E, sonra?”

“Vasiliç... Yakov Vasiliç... ya soyadı?.. Bak işte soyadını unuttum. Vasiliç... Tüüü, Allah cezasını versin! Neydi soyadı? Demin buraya gelirken aklımda idi... Durun...”

İvan Yevseyiç gözlerini tavana dikti, dudaklarını kıpırdatmaya başladı. Buldeyev’le karısı sabırsızlıkla bekliyordu.

“Hadi, ne duruyorsun, çabuk düşün!”

“Şimdi, şimdi... Vasiliç... Yakov Vasiliç... Unuttum! Hem öyle de basit bir soyadı ki, atla ilgili gibi... Kısarakov mu? Hayır Kısarakov değil. Durun... Aygırov, Aygırov mu acaba? Hayır, o da değil! Hattırıyorum, bir at ismiydi, ama aklımdan çıkıverdi...”

“Tayıç olmasın?”

“Hayır, değil. Durun... Kısarakovski, Kısarkin, Enikov.”

“Bu at ismi değil, köpek ismi... Tayciyev mi?”

“İdişkin olmasın?”

“Hayır, İdişkin de değil.”

“Beygirov, Beygirin... İdişkeviç mi?”

“Hiçbiri değil!”

“Peki, ona nasıl yazacağım? İyice bir düşün öyleyse...”

“Şimdi, şimdi. Beygirkin... Taykin... Dorunin...”

Generalin karısı:

“Durunov olmasın?” diye sordu.

“Hayır, efendim. Dizginov... Hayır, o da değil! Unuttum!”

General kızarak:

“Hay, Allah cezanı versin, mademki unuttun, ne diye tavsiyede bulunuyorsun? Hadi, defol git!” dedi.

İvan Yevseyiç usulca çıktı, general de yanağını tutarak odaları dolaşmaya başladı. “Ah anacığım!” diye inliyordu. “Of babacığım! Gözüm dünyayı görmüyor!”

Kâhya bahçeye çıktı. Gözlerini gökyüzüne dikti. Tekel memurunun adını hatırlamaya çalışıyordu:

“Kısraklıyev... Kısraklov... Kısrakenko... Hayır, değil. Beygirlovski, Kısrakovski, İdişovski, Kısrakyanskiy...”

Biraz sonra efendisinin yanına çağırdılar.

General:

“Aklına geldi mi?” diye sordu.

“Hayır generalim, hatırlayamadım.”

“Atçıoğliyev olmasın? Yahut Beygirovskiy, ha? Değil mi?”

Evde herkes durmadan soyadı uydurmaya başladı. Atların yaşları, cinsleri, soyları ele alındı. Hatta yeleleri, nalları, koşumları bile unutulmadı... Evde, bahçede, uşak odasında, mutfakta, herkes bir aşağı bir yukarı dolaşıyor; alınlarını kaşıyarak soyadı arıyordu.

Kâhyayı ikide bir eve çağırıp soruyorlardı:

“Hergeleyiç, Nallıkin, Yeleliyev, olmasın?”

İvan Yevseyiç:

“Hiçbiri değil,” diyerek gözlerini yukarı kaldırıyor, yüksek sesle düşünmeye devam ediyordu:

“Atkin, Atskiy, Atov, Beygirçenko...”

Çocuk odasından:

“Baba, baba!” diye sesler geliyordu: “Troykin, Dizginov, Üzengiliyev!”

Bütün konak ayaklanmıştı. Sabırsızlanan, acı çeken general, bu soyadını hatırlayacak olana beş ruble vermeyi vadetti. İvan Yevseyiç’in arkasından sürü ile dolaşmaya başladılar. Ona:

“Rahvanın, Kırov, Eşkinin,” diyorlardı.

Akşam oldu, soyadı hâlâ bulunamamıştı. Telgrafı çekmeden yatmaya gittiler.

General bütün gece uyuyamadı. İnleye inleye bir o köşeye, bir bu köşeye gidip geliyordu. Sabahın üçüne doğru evinden çıktı. Kâhyanın penceresine vurdu. Ağlamaklı bir sesle:

“Safkanov değil mi?” diye sordu.

İvan Yevseyiç:

“Hayır generalim, Safkanov da değil,” diye cevap verdi, ardından suçluymuş gibi içini çekti.

“Belki bu soyadı, bir at adı değil de başka bir isimdir!”

“Temin ederim generalim, at ismiydi... Bunu çok iyi hatırlıyorum.”

“Ama sen de ne unutkan adammışsın be birader... Şimdi bu soyadı benim için dünyada her şeyden daha önemli. Öldüm, bittim!”

Ertesi gün general gene doktora adam gönderdi.

“Varsın dişimi çeksin!” diye kararını verdi. “Daha fazla dayanamayacağım...”

Doktor geldi, ağrıyan diş çektirdi. Ağrı o anda dindi. General de rahat bir nefes aldı. Doktor, işini bitirip vizitesini aldıktan sonra arabasına bindi, evinin yolunu tuttu. Cümle kapısının dışında, tarlada İvan Yevseyiç’e rastladı. Kâhya yolun kenarında durmuş, ayaklarına dikkatle bakarak bir şeyler düşünüyordu. Alnındaki buruşuklardan, gözlerinin anlamından karışık, üzücü düşüncelere daldığı belliydi.

“Demirkırov, Eğerlidiyanski, Kadanov, Kulaviç, Midilliyev,” diye mırıldanıyordu. Doktor ona dönerek:

“İvan Yevseyiç,” dedi, “dostum, sizden dört beş kile kadar yulaf alamaz mıyım? Köylüler satıyor, ama yulafı pek kötü...”

İvan Yevseyiç doktora alık alık baktı. Yüzünde vahşice bir gülümseme belirdi, hiç karşılık vermeden ellerini iki yana açarak eve doğru öyle bir koşuş koştu ki sanki arkasından kuduz bir köpek kovalıyordu.

Generalin çalışma odasına daldı, avazı çıktığı kadar bağıarak:
“Buldum, buldum, generalim,” dedi. “Allah razı olsun doktordan! Yulafov! Tekel memurunun adı Yulafov! Yulafov, generalim! Telgrafı Yulafov’a gönderin.”

General, küçümseyen bir tavırla iki elini açık bir vaziyette İvan Yevseyiç’in yüzüne doğru birkaç defa uzatarak:

“Nah sana!” dedi. “Şimdi artık senin attan gelme soyadına ihtiyacım yok! Nah sana!”

1885

ECZACININ KARISI

Birkaç eğri büğrü sokaktan ibaret B... kasabası derin bir uykuya dalmış. Donmuş havada koyu bir sessizlik var. Yalnız uzaklarda, pek uzaklarda, herhalde kasabanın dışında bir köpek, kısılmış tenor sesiyle uluyor. Şafak yakın.

Her şey uykuya gömüleli çok olmuş. Yalnız kasaba eczanesinin sahibi Çernomordik'in genç karısı ayakta. Üç kere yatağa uzanmış, ama nedense uyku tutmamıştı. Canı sıkılıyor, havasızlıktan bunalıyor, hüzün duyuyordu; insana ağlamak arzusu veren, sebebi bilinmeyen bir hüzüdü bu. Boğazında kocaman bir düğüm var... Arkasında, biraz ötede, Çernomordik, duvara yaslanmış tatlı tatlı horluyor. Açgözlü bir pire burnunun kemerine yapışmış. Ama o, bunun farkında değil, hatta gülümsüyor bile. Çünkü rüyasında, bütün kasaba sakinlerinin öksürdüğünü, öksürük şurubu almak için eczaneye koştuğunu görüyor. İster iğne yap, ister top çektir, istersen okşa, uyandıramazsın.

Eczane, hemen hemen kasabanın dışında; eczacının karısı, uzaktan tarlaları görebiliyor... Doğunun, önce yavaş yavaş nasıl sıyrıldığını, sonra bir yangın alevi içinde nasıl kızardığını görüyor. Uzaktaki fundalıktan ansızın iri, geniş yüzlü ay yükseliyor. Yüzü kırmızı. (Zaten nedense ay fundalıktan her kurtuluşunda yüzü böyle kızarıyor.)

Gecenin sessizliği içinde birdenbire birtakım ayak sesleri, mahmuz şakırtıları duyuluyor. Eczacının karısı: 'Herhalde subaylar olacak,' diye düşünüyor, 'emniyet amirinin evinden karargâhlarına dönüyorlar.' Biraz sonra, arkalarında beyaz subay ceketleriyle iki karartı beliriyor. Birisi uzun boylu, şişmanca; öteki daha kısa, daha zayıf. Çit boyunca tembel tembel ilerliyor, yüksek

sesle bir şeyler konuşuyorlar. Eczanenin önüne gelince iki karartı, adımlarını yavaşlatıp pencerelere bakmaya başlıyor.

Zayıfı:

“Ecza kokusu geliyor,” diye söyleniyor. “Öyle ya, burası eczane. Ha, hatırladım, geçen hafta buradan hintyağı almıştım. Eczacının suratı pek asıktı, çenesi tıpkı bir eşek çenesi. Amma da çene kardeş! Samson, Filistinlileri mutlaka böyle bir çeneyle öldürüyordu.”

Şişman olanı, bas sesiyle:

“Evet,” diyor. “Eczacı uyuyor. Hoş eczacının karısı da uyuyor ya. Şuracıkta Optiosov. Hani eczacının karısının güzelliğine diyecek yok.”

“Gördüm. Pek de hoşuma gitti. Siz söyleyin doktor, bu kadın gerçekten bu eşek çeneliyi sevebilir mi? Bu mümkün mü?”

Doktor, sanki eczacıya acıyormuş gibi bir tavır takınıp, ah çekerek:

“Sevemez birader, herhalde sevmiyordur,” diyor. “Şimdi gözü-nü sevdiğim, şimdi şu pencerenin arkasında uyuyordur. Optiosov ha, bir düşün! Sıcaktan, kolunun birini yorganın üstüne atmıştır... Dudakları yarı kapalı... Bir bacağı yataktan sarkmıştır. Şu hâlde eczacı herhalde sahip olduğu hazinenin farkında değildir. Onun nazarında ha bir şişe kezzap, ha güzel bir kadın, hepsi bir.”

Subay durarak:

“Doktor,” diyor, “ister misiniz şuraya girip bir şey alalım? Belki de eczacının karısını görürüz.”

“Tüh! Tam zamanını seçtin. Hiç gece yarısından sonra olacak şey mi bu!”

“Ne çıkar bundan? Gece gündüz ilaç vermeye mecbur değiller mi? Hadi girelim.”

“Peki, öyle olsun.”

Perdenin arkasında gizlenen eczacının karısı kapının hafifçe çalındığını duyuyor. Yattığı yerde hâlâ gülümseyip tatlı tatlı horlayan kocasına bir göz attıktan sonra, arkasına bir hırka alıyor, çip-lak ayaklarına bir terlik geçirip eczaneye koşuyor.

Camlı kapının arkasında iki karartı var. Eczacının karısı, lambanın fitilini açıyor, kapıya doğru yürüyor; artık ne can sıkıntısı kalmıştır, ne hüznün, ne de ağlamak isteği... Yalnız, kalbi hızlı hızlı atıyor. Şişman doktorla, zayıf Optiosov içeri giriyor. Artık onları iyice seçmek mümkün; göbekli doktor, siyah saçlı, sakallı, beceriksiz bir adamdır. En küçük bir şey yaparken bile yüzüne ter basar, ceketi de patlayacakmış gibi gerilir. Subay bıyıksızdır, kırmızı yanaklarıyla bir kadını andırır. Bir İngiliz kamçısı gibi eğilip bükülebilir bir hâli vardır. Eczacının karısı hırkasının göğsünü elleriyle kapatarak:

“Ne emrediyorsunuz baylar?” diye soruyor.

“Ee... Bize on beş kapiklik nane hapı.”

Eczacının karısı hiç acele etmeden, rafların birinden bir kavanoz alıyor, tartmaya başlıyor. Müşteriler, yiyecek gibi, gözlerini kadının sırtına diyor; doktor, doymuş bir kedi edasıyla gözlerini kısarak bakıyor, teğmen ise çok ciddidir. Doktor:

“Doğrusu,” diyor, “ilk defa bir kadının eczanede çalıştığını görüyorum.”

Eczacının karısı yandan Optiosov’un al yanaklarına bir göz atarak:

“Bunda şaşacak ne var?” diyor. “Kocamın bir ulağı yok, her zaman ona ben yardım ederim.”

“Demek öyle, eczaneniz de pek hoş hani. Ne çok şişe var böyle. Bu zehir şişeleri arasında dolaşmaktan korkmuyor musunuz? Buvvv...”

Kadın, nane hapını bir kâğıda sarıp doktora uzatır. Optiosov da parasını verir. Yarım dakika sessizlik içinde geçer... Erkekler birbirlerine bakıp kapıya doğru bir adım atar, durup gene bakışırlar.

Doktor:

“Bize on kapiklik karbonat verir misiniz?” der.

Eczacının karısı tembel tembel elini rafa uzatıyor. Optiosov parmaklarıyla oynayarak:

“Sizde,” diyor, “şey yok mu... Yani şöyle insanı canlandıracak bir şey, mesela soda falan?”

“Vaar...”

“Bin yaşayın, siz bir kadın değil bir meleksiniz. Üç şişe verin bize.”

Kadın çabuk çabuk karbonatı bir kâğıda sarıp kapının arkasında, karanlıkta kayboluyor. Doktor göz kırparak:

“Enfes,” diyor. “Ne dersin, böyle bir ananas Madera adasında bile kolay kolay yetişmez. Ama... Horultuyu duyuyor musun? Eczacı beyefendi uyuyorlar.”

Bir dakika sonra kadın dönüyor, tezgâhın üstüne beş şişe soda koyuyor. Mahzene indiği için hafifçe kızarmış, heyecanlanmıştı. Şişelerden birinin kapağını elinden düşürünce, Optiosov:

“Suss, yavaş,” diyor. “Gürültü etmeyin. Sonra kocanızı uyarırsınız.”

“Varsın uyansın.”

“Öyle tatlı uyuyor ki, yazık olur. Herhalde rüyasında sizi görüyor. Sıhhatinize.”

Doktor sodayı içip geçirir:

“Şu kocalar da öyle can sıkıcı mahluklar ki, hani boyuna uyular iyi ederlerdi. Ah bu sodanın yanında biraz kırmızı şarap olsaydı.”

Eczacının karısı gülümseyerek:

“Bunu da nereden çıkardınız şimdi?” diyor.

“Harika olurdu. Yazık ki eczanelerde içki satılmıyor. Ama duurun, siz ilaç niyetine pekâlâ şarap satıyorsunuz, değil mi? Sizde *Vinum gallicum rubrum** yok mu?

“Vaar...”

“Tamam! Ondan verin bize! Tüh Allah kahretsin, ondan verin.”

“Ne kadar istersiniz?”

* Kırmızı şarap. –H. Âli Ediz

“*Quantum satis*.* Soda karıştırarak bir bardak lütfen. Önce soda ile içelim, sonra *per se*.**”

Doktorla Optiosov tezgâha iyice yerleşir, şapkalarını çıkarıp çekmeye başlar.

“Ama bu şarap da hani çok berbat. Mübarek *vinum kötüsimum*. Ama sizin huzurunuzda içilince ilahi bir şarap oluveriyor. Biliyor musunuz siz çok hoşsunuz. Hayalen boyuna ellerinizi öpüyorum. Optiosov, bunu gerçekte yapmak için neyim varsa verirdim. Namusum üzerine söylüyorum, hayatımı bile verirdim.”

Bayan Çernomordik, kıpkırmızı kesilip ciddi bir tavır takınarak:

“Neler saçmalıyorsunuz,” diyor.

Doktor onu kurnazca süzerek:

“Epeyce cilvelisiniz,” diyor. “Gözleriniz boyuna ateş ediyor: Bam! Bum!.. Tebrik ederim kazandınız, biz yenildik.”

Kadın, karşısındakilerin kızarmış yüzlerine bakıyor, gezeveliklerini dinliyor, çok geçmeden o da canlanıyor. Onlarla konuşmaya, gülmeye, cilveler yapmaya başlıyor. Hatta müşterilerin uzun ısrarlarına dayanamayarak, biraz şarap bile içiyor:

“Siz subaylar,” diyor, “ne olur sık sık kasabaya gelseniz. İnsan burada can sıkıntısından patlayacak, vallahi patlayacak hâle geliyor.”

Doktor, sanki dehşete düşmüş gibi:

“Öyle ya,” diyor, “böyle bir ananasın, bir tabiat mucizesinin, taşranın ıssızlığında bulunmaz bir şey olduğunu Gribiyedov söylemiyor mu... Taşranın ıssızlığında Saratova. Ama artık gidelim. Sizinle tanıştığımıza çok memnunuz. Borcumuz ne kadar?”

Kadın, gözlerini tavana diyor, uzun uzun düşündükten, dudaklarıyla birtakım hesaplar yaptıktan sonra:

“12 ruble 48 kapık,” diyor.

* Yeteri kadar. -H. Âli Ediz

** Saf. -H. Âli Ediz

Optiosov, cebinden kabarık bir cüzdan çıkarıp, uzun boylu paraların arasından 12 ruble ile 48 kapağı arıyor. Parayı veriyor, ayrılmak üzere kadının elini sıkarken:

“Kocanız uyuyor,” diye mırıldanıyor, “tatlı rüyalar görüyor.”

“Bırakın bu saçmalıkları...”

“Saçmalık neresinde bunun? Tersine, hiç de saçma değil. Shakespeare’in dediği gibi: Gençliğinde, gençliğini yaşamış olan mesuttur.”

“Elimi bırakır mısınız?”

Uzun veda sözlerinden sonra müşteriler, eczacının karısının ellerini öpüyor, kararsız kararsız, sanki bir şey unutup unutmadıklarını düşünüyor gibi, eczaneden çıkıyor. Kadın, hızlı adımlarla yatak odasına koşuyor, pencerenin önüne oturuyor.

Doktorla teğmenin eczaneden çıktıktan sonra isteksiz isteksiz yirmi adım kadar attığını, sonra durup bir şeyler fısıldaştığını görüyor. Kalbinde de, şakaklarında da bir şeyler atıyor, neden, o da bilmiyor, hele kalbi müthiş atıyor. Sanki orada fısıldaşan o iki kişi, onun kaderini tayin ediyor. Beş dakika sonra doktor, Optiosov’dan ayrılıp yoluna devam ediyor, teğmen ise geri dönüyor... Eczanenin önünden bir iki kere geçiyor... Kâh kararsız birkaç adım atıyor, kâh eczanenin kapısında duruyor. Nihayet binbir dikkatle zili çalıyor. Birden eczacının karısı, kocasının sesini duyuyor:

“Ne? Kim o? Kapı çalınıyor, duymuyor musun?” diye sert sert karısına çıkışıyor. “Ne biçim iş bu.”

Eczacı yataktan kalkıyor, hırkasını giyiyor, uyku mahmurluğu içinde terliklerini sürüye sürüye eczaneye geçiyor. Kapıyı açıp:

“Ne istiyorsunuz?” diye soruyor.

“Ee!.. Bana 15 kapıklık nane hapı verir misiniz?”

Eczacı, hırıl hırıl sesler çıkararak, esneye esneye, uyuklaya uyuklaya, dizleriyle tezgâha vura vura, rafa uzanıyor, kavanozu alıyor.

İki dakika sonra, eczacının karısı, Optiosov’un eczaneden çıktığını, birkaç adım attıktan sonra nane haplarını tozlu yola fırlat-

tığını görüyor. Bir köşeden, doktor ona doğru yürüyor. Buluşuyor, elleriyle birtakım hareketler yaparak, sabah sisi içinde kayboluyorlar. Eczacının karısı, tekrar yatmak üzere çabuk çabuk hırkasını çıkaran kocasına kinle bakıp:

‘Ne kadar bedbahtım,’ diyor acı gözyaşlarını tutamayarak, ‘ah, ne kadar bedbahtım,’ diye tekrarlıyor. ‘Kimse, hiç kimse bunu bilmiyor...’

Eczacı, yorganı başına çekerek:

“On beş kapağı tezgâhta unuttum... Lütfen onu çekmeye koyuver,” diyor, derin bir uykuya dalıyor.

1886

HANİMEFENDİ

I

Bir çift Viatka atının koşulu olduğu bir araba, kurumuş tozlu otları hışırdatarak Maksim Jurkin'in köy evi önünde durdu. Arabada Yelena Yegorovna Strelkova Hanımefendi ile kâhyası Feliks Adamoviç Rjevetskiy oturmaktaydı. Kâhya, çevik bir sıçrayışla arabadan indi ve köy evine yaklaşarak işaret parmağıyla cama vurdu. Evin içinde bir ışık parladı. Yaşlı bir ses:

"Kim o?.." diye sordu ve pencerede Maksim'in karısının başı görüldü.

Hanımefendi:

"Nineciğim, biraz dışarı çıkar mısınız?" diye seslendi.

Bir dakika sonra Maksim'le karısı dışarı çıktı. Kapının önünde durarak, ilkin Hanımefendi'yi, sonra da kâhyayı selamladılar.

Yelena Yegorovna, ihtiyara seslenerek:

"Rica ederim söyle bana, bütün bunların anlamı ne?"

"Ne olmuş efendim?"

"Ne demek ne olmuş? Sanki bilmiyor musunuz? Stepan evde mi?"

"Hayır efendim, evde değil, değirmene gitti."

"Kuzum onun bu yaptığı ne? Ben bu adamı hiç anlamıyorum. Benden niye ayrıldı?"

"Bilmiyoruz, Hanımefendi. Hiçbir şey bilmiyoruz."

"Onun hesabına çok çirkin bir davranış! Beni arabacısız bıraktı. Onun yüzünden, Feliks Adamoviç atları arabaya koşmak ve arabayı sürmek zorunda kalıyor. Çok budalaca bir davranış! Bunun budalaca bir davranış olduğunu siz de anlarsınız! Yoksa aylığını mı az buldu, nedir?"

İhtiyar, pencereye bakmakta olan kâhyayı yan gözle süzerek:

“Allah bilir,” dedi. “Bize bir şey söylemedi, kafasının içindekileri nereden bileceksin? ‘Ayrıldım,’ dedi, işte o kadar. Herhalde aylığı az bulmuş olacak.”

Feliks Adamoviç, pencereye bakarak:

“Meryem Ana kandilinin altındaki sedirin üzerinde yatan kim?” diye sordu.

“Semyon, efendiciğim. Stepan burada değil!”

Hanımefendi, sigarasını içerek:

“Terbiyesizce bir davranış,” dedi. “Mösyö Rijejetskiy, o bizden ne kadar aylık alıyordu?”

“Ayda on ruble efendim.”

“On ruble ona az göründü ise, on beş verebilirdim. Bir şey söylemeden çekip gitti. Namuslu bir davranış mı bu? Vicdanlı bir iş mi?”

Rijejetskiy, her heceyi ayrı ayrı söyleyerek, ama sondan bir evvelki hece üzerinde vurgu yaparak:

“Bu milletle senlibenli olmaya gelmez, diye size kaç sefer söylemiştim, efendim,” dedi. “Siz bu salakları şımarttınız, efendim. Bunlara aylıklarını toptan vermeye gelmez, efendim. Bunun ne gereği var? Hem ne diye aylığını arttırıyorsunuz? Arttırmadan da gelir. Kendisiyle anlaştık, onu tuttuk! –Sonra Maksim’e dönerek:– Ona, bir domuz olduğunu söyle, işte o kadar.”

“*Finissez, don!*”

“Duyuyor musun, mujik? Bir kez onu tuttuk, çalışmak zorunda. Aklına estiği zaman kalkıp gidemez! Hele yarın bir gelmesin! Söz dinlememeyi ben ona gösteririm! Sizin de başınız derde girer! Duydu mu kocakarı?”

“*Finissez, Rijejetskiy.*”

“Hepiniz bunun cezasını çekersiniz! İhtiyar çomar, bir daha benim yazıhaneme uğrayayım demeyin! Sizinle senlibenli olmak mı? Siz sanki insan mısınız? Siz iyi sözden ne anlarsınız? Siz ancak sopadan, kötülükten anlarsınız! Yarın ne olursa olsun gelmeli.”

* Aslında Fransızca yazılmıştır. “Yeter artık” anlamına gelir. –H. Âli Ediz

“Kendisine söylerim. Niye söylemeyecekmişim? Söylemesine söylerim...”

Yelena Yegorovna:

“Aylığını arttıracığımı kendisine söyleyiniz,” dedi. “Ben arabacısız yapamam. Bir başkasını bulduğum zaman canı isterse kal-kıp gider. Yarın sabah bana gelmesi gerek. Hiç de nazik olmayan bu davranışından ötürü çok üzüldüğümü ona söyleyiniz! Siz de nineciğim, ona söyleyiniz! Bana geleceğini, beni peşinden adam göndermek zorunda bırakmayacağını umarım nineciğim, yanıma gel!.. Al bunu nineciğim! Böyle kocaman çocuklarla uğraşmak meğ-ger ne zormuş. Al canım!”

Hanımefendi, cebinden güzel bir sigara tabakası çıkardı, sigaraların altından sarı bir banknot çaktı ve ihtiyar kadına verdi.

“Gelmezse,” diye ekledi, “hiç de istemediğim hâlde sizinle bo-zuşmak zorunda kalacağım! Ama öyle umarım ki, siz onu kandır-rırsınız! Haydi gidelim Feliks Adamoviç! Allahaismarladık.”

Rijevetskiy arabaya atladı, dizginleri eline aldı, araba yumuşak yol üzerinde gitmeye başladı.

İhtiyar:

“Ne kadar verdi?” diye sordu:

“Bir ruble.”

“Ver buraya!”

İhtiyar rubleyi aldı, iki avucu ile okşadı, özenle katladı ve cebi-ne koydu. Evden içeri girerken:

“Stepan, kadın gitti,” diye seslendi. “Değirmene gittin diye ona bir yalan kıvırdım.”

Araba gidip de gözden kaybolur kaybolmaz, Stepan pencerede gö-ründü. Limon gibi sararmış, tir tir titriyordu. Yarı yarıya pence-re-den sarkarak, kocaman yumruğunu karanlıkta kaybolan, uzak-lardaki bahçeye doğru salladı. Bu, Hanımefendi'nin bahçesiydi. Yumruğunu altı kez salladıktan sonra, bir şeyler mırıldandı. Sonra pencereden içeri çekilerek, gürültü ile pencereyi kapadı.

Hanımfendi gittikten yarım saat sonra, Jurkin'in evinde akşam yemeğine oturmuşlardı. Mutfakta, sobanın yanı başında, kirli bir masanın başında Jurkin'le karısı oturmuştu. Onların karşısında Maksim'in, geçici olarak izinli gelmiş olan büyük oğlu Semyon oturuyordu. Bu, yıpranmış kırmızı yüzlü, çiçek bozuğu uzun burunlu, gözleri yağlı gibi duran bir delikanlıydı. Semyon yüzce babasına benziyordu. Yalnız, başı dazlak, saçı da kır değildi. Babası gibi kurnaz bakışlı, çingene gözlü de değildi. Semyon'un yanında Maksim'in ikinci oğlu Stepan duruyordu. Stepan yemek yemiyordu. Güzel, kumral başını yumruğuna dayamış, isli tavana bakıyor, derin derin bir şeyler düşünüyordu. Yemeği, tabakları getirip götüreren, Stepan'ın karısı Marya idi. Çorbayı hiç konuşmadan içtiler.

Çorba içildikten sonra Maksim:

“Al şunu!” dedi.

Marya sofradan boş kâseyi aldı, ama soba yakın olduğu hâlde, onu sobaya kadar götürmesi kismet olmadı. Kadın sallandı ve sandalyenin üstüne düştü. Kâse elinden kaydı, kucağından yere yuvarlandı, bir hıçkırık sesi duyuldu.

Maksim:

“Ağlayan da kim?” diye sordu.

Marya, daha da yüksek sesle hıçkırmaya başladı. Aradan iki dakika kadar geçti, Maksim'in karısı sofradan kalktı ve bulguru kendisi getirdi. Stepan boğazını temizledi ve yerinden kalkarak:

“Sus!..” diye mırıldandı.

Marya ağlamasını sürdürüyordu. Stepan:

“Sana sus, diyorlar!” diye bağırdı.

Semyon, sert ensesini kaşıyarak pervasızca:

“Şu kadın ağlamasını oldum olası sevmiyorum,” diye söylendi. “Ağlıyor, niçin ağladığını kendisi de bilmiyor! Boşuna karı milleti dememişler! Canın ağlamak istiyorsa çık avluda ağla!”

Maksim:

“Kadının gözyaşı bir damla sudur,” dedi. “Ee, ne ağlıyorsun bakalım? Kes artık şunu! Senin Stepan'ını kimse alacak değil! Şımarık, sen de! Gel de bulgurunu tıkın!”

Stepan, karısına doğru eğildi, hafifçe dirseğine vurdu:

“Ağlayacak ne var? Sus! Sana söylüyorum!.. Eeh, sen de! Hergele!”

Stepan kolunu kaldırarak, Marya'nın yatmakta olduğu kanepeye bir yumruk indirdi. Pırıltılı, iri bir gözyaşı damlası yanağından aşağı kaydı. Yüzündeki gözyaşını sildi, sofraya oturdu ve bulgurunu yemeye koyuldu. Marya kalktı, hıçkırarak, sofradakilerden uzakça, gidip sobanın arkasına oturdu. Bulguru yediler. İhtiyar:

“Marya, şırayı getir!” diye bağırdı. “Ödevini unutma, gelin! Surat asmak ayıptır! Küçük değilsin!”

Marya, sararmış, ağlamaklı yüzü ile ortaya çıktı, kimseye bakmadan kepçeyi ihtiyara uzattı. Kepçe elden ele dolaştı. Semyon kepçeyi eline aldı, istavroz çıkardı, içti ve gülmekten katılır gibi oldu.

“Ne gülüyorsun?”

“Hiç. Öyle. Gülünç bir şey geldi aklıma.”

Semyon başını geriye attı, kocaman ağzını açtı ve bıyık altından güldü. Stepan'a göz ucuyla bakarak sordu:

“Demek Hanımefendi geldi? Ha? Neler söyledi? Ah! Ha-ha-ha!”

Stepan, ağabeyine baktı ve kıpkırmızı kesildi.

İhtiyar:

“On beş ruble veriyor,” dedi.

“Bak sen! Hı, desin, yüz ruble bile verir. Allah kahretsin ki verir!”

Semyon gözünü kırptı ve gerindi. Sonra sözünü sürdürerek:

“Ah, benim elime böyle bir karı düşse! İnek gibi sağırım!.. İliklerini kuruturum!”

Semyon büzüldü, Stepan'ın omzuna vurdu ve bir kahkaha attı:

“Ya, böyle işte yavrum! Çok utangaç bir çocuksun! Bizim gibilere utangaçlık gelmez! Salaksın sen, Stepka! Hem de sırsıklam salak!”

İhtiyar:

“Tabii ki salak!..”

Yine hıçkırık sesleri duyuldu.

“Yine senin karı ağlıyor!.. Demek ki kıskanıyor, gıdıklamaktan korkuyor! Karı ağlamasını hiç sevmem! Sanki bıçakla kesiyorlarmış gibi oluyorum! Eh, karılar, karılar! Allah sizi ne diye yarattı bilmem ki? Hangi maddeye göre yarattı? Akşam yemeği için teşekkür ederim sayın baylar! Güzel düşler görmek için şimdi de biraz şarap içebilsek! Senin Hanımefendi’de herhalde çok şarap olsa gerek! İç! İstemem!”

“Sen çok duygusuz bir hayvansın, Semyon!”

Stepan bunu söylediikten sonra içini çekti. Şiltisini kucakladığı gibi avluya çıktı. Onun arkasından Semyon da çıktı.

Avluda, sessiz, dingin bir yaz gecesi başlıyordu. Uzak tepelerin ardından ay doğuyordu. Onu karşılamak üzere, kenarları gümüşlü, dağınık bulutlar yüzüyordu. Ufuk soldu ve onun bütün genişliğince, soluk, hoş bir yeşillik yayıldı. Yıldızlar daha zayıf görünmeye başladı ve sanki aydan korkmuş gibi, küçücük ışıklarını kendi içlerine çektiler. Irmaktan dört bir yana, yanakları okşayan bir gece rutubeti yayıldı. Papaz Grigori’nin evindeki –bütün köyce duyulan– saat, dokuzu çaldı. Yahudi meyhaneci gürültü ile pencere-leri kapadı ve kapının üzerine kirli bir fener astı. Sokakta, evlerde ses seda kesilmişti. Stepan, otların üzerine bir şilte serdi, istavroz çıkardı. Dirseğini başının altına koyarak yattı. Ağabeyi Semyon boğazını temizleyerek onun ayakları dibine oturdu:

“Evet...” diye söylendi.

Biraz sustuktan sonra, oturduğu yere iyice yerleşti, piposunu yaktı ve konuşmaya başladı:

“Bugün Trafim’de idim... Bira içtim. Üç şişe içtim. Stepan sigara ister misin?”

“İstemiyorum.”

“Tütünüm iyidir. Bir çay olsa içerdim. Sen Hanımefendi’de çay içer miydin? İyi miydi? Herhalde çok iyidir? Şöyle *funtu** beş ruble falan olmalı. Öyle çaylar var ki funtu yüz ruble eder. Dinim hakkı için öyle çaylar var. Gerçi ben içmedim, ama biliyorum. Kentte

* Funt: 400 gr. değerinde ağırlık ölçüsüdür. –H. Âli Ediz

tezgâhtar olarak çalıştığım zaman gördüm. Bir hanımefendi içiyordu. Yalnız çayın kokusu dünyalar eder. Koklamıştım. Yarın Hanımefendi'ye gidiyor muyuz?"

"Git başımdan!"

"Ne kızılıyorsun? Ben küfretmiyorum, konuşuyorum. Kızacak ne var? Tuhaf şey. Niye sanki gitmeyesin? Anlamıyorum doğrusu!.. Parası çok, işi iyi, canının istediği kadar iç... Onun sigaralarını tellendirir, iyi çay içersin..."

Semyon, biraz sustuktan sonra sözlerini sürdürdü:

"Hem güzel bir kadın doğrusu! Bak, yaşlı bir kadınla ilişki kurmak kötü, ama bununla ilişki kurmak bir mutluluk!" Semyon tükürdü ve sustu. "Ateşli bir kadın! Ateşlinin ateşlisi! Ne güzel bir gerdanı var, tombul tombul!"

Semyon'a doğru dönen Stepan birdenbire sordu:

"Günaha girmez miyim?"

"Günah mı? Bunun neresi günah? Yoksula hiçbir şey günah değildir."

"Yoksullar da cehennem ateşinde yanar, eğer... Sonra ben yoksul muyum? Ben yoksul değilim."

"Bunun ne günahı olacakmış? Sen onu baştan çıkarmadın ki, o seni baştan çıkardı! Bostan korkuluğu sen de!.."

"Haydut! Düşüncelerin de haydutça!"

Semyon içini çekerek:

"Aptalın birisin sen!" dedi. "Aptal! Mutluluğunu bilmiyorsun! Anlamıyorsun! Demek ki çok paran var. Demek ki paraya ihtiyacın yok!"

"İhtiyacım olmasına var, ama başkasının parasına değil!"

"Çalacak değilsin ki, o kendi elçeğiyle sana verecek! Senin gibi bir budala ile konuşulmaz ki! Ha duvara söylemişsin, ha sana!"

Semyon kalktı ve gerindi.

"Pişman olacaksın, ama iş işten geçecek! Artık bundan sonra seni bilmek bile istemiyorum. Artık sen benim kardeşim değilsin, canın cehenneme! O salak ineğinle ne hâlin varsa gör!"

“İnek dediğin Marya mı yani?”

“Marya.”

“Ya... Sen o inek dediğinin tırnağı bile olamazsın. Defol!”

“Bizim için de iyi olurdu, senin için de. Aptal!”

“Defol!”

“Ben giderim. Vuracak kimse bulamazsın!”

Semyon arkasını döndü, ıslık çalarak eve girdi. Beş dakika sonra, Stepan'ın yanındaki otlar hışırdadı. Stepan başını kaldırdı. Marya ona doğru geliyordu. Marya geldi, biraz durdu, sonra Stepan'ın yanına uzandı. Bir fısıltı hâlinde:

“Gitme Stepan,” dedi, “gitme hayatım! O seni mahveder! Melun kariya Polonyalı* az geliyor ki, seni de istiyor. Stepancığım, gitme o kadının yanına!”

“Haydi, sırnaşıp durma!”

Marya'nın gözyaşları incecikten Stepan'ın yüzüne damladı.

“Bana kıyma Stepan! Günaha girme. Yalnız beni sev, başkalarına gitme! Allah'ın huzurunda nikâhımız kıyıldı, yalnız benimle yaşı! Ben öksüzüm, senden başka kimsem yok!”

“Kes artık! Cadı! Gitmeyeceğiz dedik ya!..”

“Bak karışmam. Gitme sevgilim! Ben gebeyim, Stepan. Yakında çocuğumuz olacak. Bizi bırakıp gitme, sonra Allah senin cezanı verir! Babanla Semyon, senin o kadının yanına gitmeni çok istiyor, ama sen gitme! Sen onlara bakma! Onlar insan değil, canavar...”

“Uyusana be!”

“Uyuyorum Stepan, uyuyorum.”

Stepan'ın babası Maksim'in sesi duyuldu:

“Marya, neredesin, buraya gel, annen çağırıyor!”

Marya fırladı ve eve koştu. Maksim, ağır ağır oğlu Stepan'ın yanına geldi. Soyunmuştu, sırtındaki don gömlekle bir ölüye benziyordu. Ay ışığı dazlak kafası üzerinde oynaşıp duruyor, bir çingeneninkini andıran gözlerini aydınlatıyordu. Stepan'a:

“Hanımefendi'ye yarın mı, yoksa öbür gün mü gidiyorsun?” diye sordu.

* Söz konusu Polonyalı, Hanımefendi'nin kâhyası Rjevetskiy'dir. -H. Âli Ediz

Stepan hiç karşılık vermedi.

“Gideceksen yarın gitmelisin, hem erken erken, belki atlar tımarsızdır. On beş ruble vermeyi vadettiğini unutma! On rubleye gitme!”

Stepan:

“Zaten gitmeye de niyetim yok,” dedi.

“Neden?”

“Öyle işte. İstemiyorum.”

“Neden ama?”

“Siz kendiniz bilirsiniz!”

“Bak, karışmam Stepan, bu ihtiyar hâlimle beni dayak atmak zorunda bırakma!”

“Döversen döv!”

“Bir insan babasına böyle mi karşılık verir? Kime karşılık veriyorsun? Dikkat et! Daha ağzın süt kokuyor, bir de kalkmış böyle kaba kaba karşılıklar veriyorsun!”

“Gitmeyeceğim, ötesi yok bunun işte!.. Kiliseye gidiyor, öte yandan da günah işlemekten korkmuyorsunuz!”

“Sana ev açmak istiyorum, aptal! Sana yeni bir ev yapmamız gerekiyor mu, gerekmiyor mu? Sen ne dersin? Keresteyi nereden alacağız? Herhalde Strelkova’dan değil mi? Parayı kimden borç alacağız? Yine ondan değil mi? Keresteyi de, parayı da verecek odur. Bu senin için bir ödül olacak!”

“Ben ödül istemiyorum, buna ihtiyacım yok!”

“Ama bak, döverim sonra?”

“Döversen döv!”

Maksim gülümsedi ve kolunu ileri doğru uzattı. Elinde kırbaç vardı.

“Döveceğim, Stepan!”

Stepan öbür yana döndü. Uyumasına engel oluyorlarmış gibi bir tavır takındı.

“Demek gitmeyeceksin, öyle mi? Bunu sahi mi söylüyorsun?”

“Evet, sahi söylüyorum. Gidersem Allah belamı versin.”

Maksim kolunu kaldırdı. Stepan, yüzünde ve omzunda şiddetli bir ağrı duydu. Deli gibi ayağa fırladı.

“Baba, vurma!” diye bağırdı. “Anlıyor musun, vurma!”

“Ne olacaktı?”

Maksim bir an için düşündü ve Stepan’a bir daha, bir daha vurdu:

“Baban bir şey emrettiği zaman, onun sözünü tutmalısın! Gidiyor musun, namussuz herif?”

“Vurma, anlıyor musun?”

Stepan ağlamaya başladı ve hızla şilteye kapandı.

“Pekâlâ, gideceğim! Gideceğim! Ama bunu aklından çıkarma, ömrün boyunca mutluluk nedir bilmeyeceksin! Lanetli bir adam olarak kalacaksın!”

“Anladık, anladık! Kendin için gideceksin, benim için değil. Yeni bir ev bana değil, sana gerek. Döveceğim dedim, dövdüm işte!”

“Gideceğim, gideceğim! Ama bu kırbacı unutma!”

“Anladık, korkutmalarını dinledik. Bir kez daha söyle, işiteyim.”

“Pekâlâ, gideceğim!”

Stepan sesli ağlamasını kesti. Yüzükoyun döndü ve sessizce ağlamaya başladı.

“Omuzları sarsılıyor! İçin için ağlıyor! Bağırarak ağla! Yarın erkenden gitmelisin. Aylığını peşin al. Çalıştığın dört günün parasını da almayı unutma! Senin kısrığa bir başlık almaya yarar. Vurduğum kırbaçlar için darılma!.. Ben babayım, ister döver, ister severim. Böyle işte, şimdi uyu bakalım!”

Maksim sakalını sıvazladı ve eve doğru yürüdü. Stepan, eve girince babasının: “Keratayı kırbaçladım!” dediğini duyar gibi oldu. Semyon’un kahkahaları işitildi.

Papaz Grigori’nin evinden, acıklı bir piyano sesi duyuldu. Papazın karısı, her gece saat dokuzda piyano çalmayı bir alışkanlık hâline getirmişti. Köye, pes perdeden, tuhaf bir melodi yayıldı. Stepan kalktı, parmaklığın üzerinden atlayarak, sokak boyunca

yürümeye başladı. Dereye doğru gidiyordu. Dere cıva gibi parlıyor, aylı yıldızlı gökyüzünü yansıtıyordu. Çevrede bir ölüm sessizliği vardı. Yaprak bile kımıldamıyordu. Yalnız ara sıra, ağustosböceğinin sesi duyuluyordu. Stepan, derenin tam kıyısına gidip oturdu, yüzünü yumruğuna dayadı. Karanlık birtakım düşünceler, birbiri ardından aklını kurcalamaya başladı.

Derenin karşı kıyısında, Hanımefendi'nin bahçesini çevreleyen yüksek, düzgün kavak ağaçları yükseliyordu. Ağaçların arasından, köşkün bir penceresinin ışığı görünüyordu. Demek ki Hanımefendi uyumuyordu. Stepan, kırlangıçlar derenin üzerinde uçuşmaya başlayınca kadar kıyıda oturdu ve düşündü. Dereyi ay değil de, artık doğmakta olan güneş aydınlatmaya başlayınca doğruldu. Dereye yüzünü yıkadı, doğuya dönerek istavroz çıkardı, dua etti ve hızlı, kararlı adımlarla dere boyunca yürüyerek, derenin geçiş yerine geldi. Derin olmayan geçiş yerini geçerek, Hanımefendi'nin köşküne doğru yollandı.

II

Yelena Yegorovna ertesi sabah uyanınca:

“Stepan geldi mi?” diye sordu.

Hizmetçi:

“Evet efendim, geldi!” diye karşılık verdi.

Strelkova gülümsedi:

“Yaaa. Güzel. Nerede şimdi kendisi?”

“Tavlada.”

Hanımefendi karyoladan fırladı. Çabucak giyindi, kahve içmek üzere yemek odasına gitti.

Strelkova görünüşte hâlâ gençti, yaşından da genç görünüyordu. İlk gençlik çağını çoktan geçirdiği, yaşının otuzu aşkın olduğu, yalnız gözlerinden belli oluyordu. Gözleri kestane rengine, derin ve güvensizdi; kadın gözlerinden çok erkek gözlerini andırıyordu. Kadın güzel değildi, ama hoş gidebilirdi. Yüzü dolgun, sempatik ve sağlıklı idi. Semyon'un sözünü ettiği gerdanı ve göğsü

olağanüstü güzeldi. Eğer Semyon güzel ellerin ve ayakların değerini bilseydi, herhalde Hanımefendi'nin ellerinin ve ayaklarının sözünü etmeden duramazdı. Giyim kuşamı çok sade, hafif ve yazlıktı. Saçları da çok sade taranmıştı. Strelkova tembel bir kadındı, tuvaleti ile uğraşmayı sevmezdi. Oturduğu yurtluk bekâr olan kardeşinindi. Kardeşi Petersburg'da oturuyordu, yurtluğunu çok seyrek düşünüyordu. Strelkova'nın kocası Albay Strelkov, çok dürüst, efendiden bir adamdı. O da Petersburg'da oturuyor, karısını, kardeşinin yurtluğunu düşündüğünden de az düşünüyordu. Karısı bir yıl bile birlikte oturmadan, kocasından ayrılmıştı. Kadın, daha evlendiklerinin yirminci gününde kocasını aldatmıştı.

Strelkova, kahvesini içmeye oturunca, Stepan'ı çağırmasını buyurdu. Stepan geldi ve kapıda durdu. Yüzü sapsarı, saçları dar-madağınıktı. Kapana yakalanmış bir kurt gibi, yabani ve ürkek bakıyordu. Hanımefendi ona bir göz attı ve kızardı. Fincanına kahve doldurarak:

“Merhaba Stepan!” dedi. “Bu yaptığın numaralar nedir kuzum? Ne diye çekip gittin? Dört gün oturdun, sonra kalkıp gittin! Hem izin almadan gittin! İzin alman, söylemen gerekirdi.”

Stepan:

“Ben söyledim, efendim,” diye mırıldandı.

“Kime söyledin?”

“Feliks Adamiç'e söyledim.”

Strelkova biraz sustuktan sonra sordu:

“Yoksa darıldın mı? Cevap versene Stepan! Sana soruyorum! Darıldın mı?”

“Bana öyle şeyler söylemeseydiniz ben gitmezdim. Beni araba sürmek için aldınız, yoksa şey için değil.”

“Bu konuyu kapayalım... Sen beni anlamadın, hepsi bu kadar. Darılmamak gerekir. Ben öyle önemli hiçbir şey söylemedim. Eğer senin darılacağın bir şey söylediysem bile senin bunu... Çünkü ben... Ne istersem söylemeye hakkım var. Senin aylığını arttıracam. Artık şimdi aramızda hiçbir anlaşmazlık olmayacak demektir.”